

Ποιος πραγματικά ήταν ο Ε. Α. Πόε;

Φως στην ταραγμένη ψυχή μιας ιδιοφυΐας

PETER ACKROYD

Πόε. Μια σύντομη ζωή

εκδ. Πατάκης, σελ. 258

Της **ΝΤΟΡΑΣ ΜΑΚΡΗ**

Στο σύντομο αλλά περιεκτικό αυτό βιβλίο, ο βραβευμένος για τις βιογραφίες κορυφαίων ποιητών και πεζογράφων (Πάουτ, Τ. Σ. Ελιστ, Ντίκενς, Μπλέικ) Βρετανός Peter Ackroyd προσπαθεί να διεισδύσει στην ταραγμένη ψυχή ενός ιδιοφυούς συγγραφέα, του Εντγκαρ Άλαν Πόε.

Η σύντομη ζωή του Πόε και κατά συνέπεια η περιορισμένη εργογραφία του δεν δικαιολογούν την πλούσια βιβλιογραφία και τις αναρίθμητες δημοσιεύσεις και αναφορές στο πρόσωπο και το έργο του. Βέβαια, ο Πόε θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους και πιο καινοτόμους συγγραφείς όλων των εποχών, πρόδρομος της σύγχρονης φανταστικής λογοτεχνίας και του αστυνομικού διγημάτων, προάγγελος του ρομαντισμού με βαθιά επίδραση στον συμβολισμό και τον σουρεαλισμό. Ωστόσο, υπάρχει ένα μυστήριο που καλύπτει τόσο την προσωπικότητα όσο και την τέχνη του, που διαρκώς αναζητεί την επίλυσή του, απαιτώντας περισσότερη έρευνα των πηγών και προ(σ) καλώντας νέες ερμηνείες. Ο Ackroyd ξεκινά τη βιογραφία με το μεγαλύτερο από τα αινίγματα που ταλανίζει τους βιογράφους του Πόε: τις ανεξιχνίαστες συνθήκες του θανάτου του. Ο πρόωρος χαμός του Πόε, σε ηλικία μόλις 40 ετών (γεννήθηκε το 1809), έχει αποδοθεί σε τρωάδες παραλήρημα, φυματίωση, «εγκεφαλική βλάβη», όγκο, διαβήτη κ.λπ. «Το πηγάδι είναι πολύ βαθύ για να ανασύρει κανείς την αλήθεια», ισχυρίζεται ο Ackroyd, και με αυτό το δεδομένο προχωρεί στην ανάλυση της ζωής του.

Χωρισμένη σε κεφάλαια με τίτλους που πραγματεύονται μια χρονική περίοδο της ζωής του (μαθητής, στρατιώτης, δημοσιογράφος, εκδότης) ή μια θεματική ενότητα (το ορφανό, οι γυναίκες), η βιογραφία του Ackroyd επιχειρεί να φωτίσει τις διαφορετικές πτυχές της προσωπικότητας του Πόε, όσο αντιφατικές και αντικρουόμενες και αν είναι. Περιγράφεται π.χ. ο Αμερικανός συγγραφέας ως αντικοινωνικός αλλά και φιλικός, μεθοδικός αλλά και παρορμητικός, φιλάσθετος αλλά και αθλητικός, φιλόδοξος αλλά και αυτοκαταστροφικός, νευρικός αλλά και γεμάτος αυτοπεποίθηση, αθώος αλλά και ακόλαστος. Ποιος πραγματικά ήταν ο Ε. Α. Πόε; Ο Ackroyd φαίνεται να προτάσσει 3 αλληλένδετους λόγους που ρίχνουν φως στα αντιφατικά σημεία της προσωπικότητας του Πόε: 1) Η πρόωρη ορφάνια του και οι συνεχείς θάνατοι των γυναικών που τον προστάτευαν. 2) Η κληρονομική προδιάθεση προς το αλκοόλ που εντεινόταν από την οικονομική ανασφάλεια και τις συνθήκες ένδειας που βρισκόταν διαρκώς η οικογένειά του. 3) Η κατασκευή μύθων που ο ίδιος θεωρούσε ως πραγματικότητα. «Ήταν ένας εκ γενετής παραμυθάς, μία α-

νελικρίνεια η οποία φανέρωνε εξίσου ανασφάλεια και υπερφάνεια». Στον στρατό λόγω χάρη κατατάχτηκε δίνοντας πλαστό όνομα και ηλικία. Παντρεύτηκε την ξαδέλφη του Βιρτζίνια (1836) δηλώνοντας ότι ήταν 21 ετών, δηλαδή επτά χρόνια μεγαλύτερη από την πραγματική της ηλικία. Συχνά επικαλούνταν ασθένεια για να απαλλαγεί από τις υποχρεώσεις και τους δανειστές του, αν και όλοι γνώριζαν ότι η επίκληση αυτή ήταν ένας ευφημισμός για το «μεθυσμένος». Μετά τον θάνατο της Βιρτζίνια, ο Πόε έκανε πρόταση γάμου ταυτόχρονα σε δύο γυναίκες και μάλιστα πιστεύεται ότι προχώρησε σε αρραβώνα και με τις δύο. Επιπλέον, ένα μήνα πριν από τον αφνίδιο θάνατό του και ενώ δήλωνε άρρωστος και εξαντλημένος, ερωτοτροπούσε ξανά με την πρώτη του αγαπημένη, την Ελμίρα, που είχε πρόσφατα χηρέψει.

Αν και το κουβάρι με τα εσκεμμένα ψέματα και τις ακούσιες ανακρίβειες είναι αδύνατον να ξετυλιχτεί, παραμένει γεγονός ότι ο Πόε ήταν από

Ο Ε. Α. Πόε θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους συγγραφείς.

τους πρώτους επαγγελματίες συγγραφείς στην αμερικανική λογοτεχνία, παρά τις εκτιμήσεις πως το συνολικό εισόδημα από τα βιβλία του σε διάστημα 20 χρόνων ήταν «περίπου 300 δολάρια». Πέρα όμως από τη λογοτεχνική του σταδιοδρομία, ο Ackroyd αποκαλύπτει και άλλες πτυχές της πολύπλευρης προσωπικότητας του Πόε: ως δημοσιογράφος υπήρξε δεικτικός και σαρκαστικός με επίγνωση του ταλέντου του. Ως διευθυντής περιοδικού στη Φιλαδέλφεια αύξησε την κυκλοφορία του χωρίς να περιορίσει την καυστικότητα της αρθρογραφίας του. Ωστόσο, ορμώμενος από αυτοκαταστροφική μανία, είτε γιόρταζε μια επιτυχία είτε προσπαθούσε να ξεπεράσει ένα πρόβλημα, πάντοτε στρεφόταν στο αλκοόλ, με αποτέλεσμα να χάνει φίλους, δουλειά και κάθε πιθανότητα βελτίωσης της ζωής του. Και πάλι όμως ο Πόε μάς εκπλήσσει με τη δυνατότητα αυτοανάλυσης που διέθετε: ο «Δαίμονας της διαφθοράς» (1845) είναι ίσως η πιο αυτοβιογραφική του ιστορία, στην οποία ο αφηγητής συλλογίζεται την ικανότητα του ανθρώπου να δρα ενάντια «στο ένστικτο της φιλατίας και της αυτοσυντήρησης». Αυτός ήταν ο δαίμονας στον οποίο ο Πόε δεν μπόρεσε να πει «Ποτέ πια».